

idealkent ©

ISSN: 1307-9905 E-ISSN: 2602-2133

DOI: DOI: 10.31198/idealkent.1515347

Araştırma Makalesi / Research Article

Sayı Issue 46, Cilt Volume 16, Yıl Year 2024-4, 1848-1877

Erken Cumhuriyet Türkiye'sinde Konut: Yarışma Perspektifinden Bir Değerlendirme

Pınar Şahin¹

ORCID: 0000-0003-3956-9440

Öz

Erken Cumhuriyet Dönemi'nde konut yarışmaları, mimarlıkta yaratıcı fikirlerin önünü açmak ve dönemin modern konut paradigmasına katkı sağlamak adına önemli bir rol oynamıştır. Bunun yanı sıra, yaşanan konut sorununu çözmek amacıyla yarışmanın bir yöntem olarak kullanılması ve yarışmaların modern ve ekonomik konut projeleri üzerinden yapılandırılması, dönemsel dinamikler açısından dikkat çekici bir tavır olmuştur. Bu bağlamda çalışmada, 1930-1950 yılları arasında Mimar/Arkitekt ve Mimarlık dergilerinde yayınlanan konut yarışmalarının incelenmesi ve içerik analizi yöntemiyle değerlendirme kriterlerinin ve döneme özgü konut yaklaşımlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, apartman, işçi-memur-göçmen evleri ve evler-ucuz evler olmak üzere üç yarışma kategorisine odaklanılmıştır. Bu kategorilerdeki yarışmalara ait metinler, belirlenen söylem gruplarına göre analiz edilmiş ve dönemin koşulları çerçevesinde yorumlanmıştır. Çalışma, Erken Cumhuriyet Dönemi konut anlayışının, tasarım kriterlerindeki değişimlerin ve modernleşme hedefleri doğrultusunda şekillenen konut politikalarının okunabilmesi adına dikkat çekici bulgular ortaya koymuştur. Bu bağlamda çalışmanın, Erken Cumhuriyet Dönemi mimari pratiklerini ve Cumhuriyet'le birlikte değişen konut kültürünü anlamak adına literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Konut, konut yarışmaları, müsabakalar, Erken Cumhuriyet Dönemi

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bahçeşehir Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü,
E-posta: pinar.sahin@bau.edu.tr

idealkent ©

ISSN: 1307-9905 E-ISSN: 2602-2133

DOI: 10.31198/idealkent.1515347

Araştırma Makalesi / Research Article

Sayı *Issue* 46, Cilt *Volume* 16, Yıl *Year* 2024-4, 1848-1877

Housing in the Early Republican Turkey: An Evaluation from the Competition Perspective

Pınar Şahin²

ORCID: 0000-0003-3956-9440

Abstract

In the Early Republican Period, housing competitions played an important role in paving the way for creative ideas in architecture and contributing to the modern housing paradigm of the period. Additionally, using competition as a method to solve the housing problem and the structuring of competitions through modern and affordable housing projects was a remarkable attitude in terms of periodic dynamics. In this context, this study aims to analyze the housing competitions published in Mimar/Arkitekt and Mimarlık magazines between 1930-1950 and to identify the evaluation criteria and period-specific housing approaches through content analysis. The study focuses on three competition categories: apartments, worker-civil servant-migrant houses, and houses-cheap houses. The texts of the competitions in these categories were analyzed according to the determined discourse groups and interpreted within the framework of the conditions of the period. The study has revealed significant findings in order to read the housing understanding of the Early Republican Period, changes in design criteria and housing policies shaped in line with modernization goals. In this context, it is thought that the study will contribute to the literature to understand the architectural practices of the Early Republican Period and the changing housing culture with the Republic.

Keywords: *Housing, housing competitions, competitions, Early Republican Period*

² Asst. Prof. Dr., Bahçeşehir University, Faculty of Architecture and Design, Department of Architecture, E-mail: pinar.sahin@bau.edu.tr

Giriş

Mimarlık yarışmaları, nitelikli bir tasarım fikrine eleştirel bakış açısı ile ulaşmanın demokratik yöntemi olarak tanımlanabilir. Yarışmalar tasarım problemlerine farklı çözümler getirmelerinin yanı sıra, aynı zamanda bir tartışma ve sorgulama ortamı sunar. Larson (1994), mimarlık yarışmalarının söylemsel olduğunu ifade eder. Yarışmalar ürettikleri söylemler ile, mimarlığın mevcut kabullerini değiştirmek veya yeni bir bakış açısı geliştirmek için ortam yaratır. Bu bakımdan hem katılımcılar hem de mimarlık ortamı için bir fırsat niteliğindedir. Yarışma, Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde "yarışmak işi; müsabaka, bilgi, yetenek, güzellik, spor vb. alanda üstünlüğünü göstermek için yarışmak işi; yarış, yarışım, konkur; rekabet; başkalarından üstün olmaya çalışma" şeklinde ifade edilir. Kaynaklarda yarışmalara, dönemsel söylemlerin de etkisi ile müsabaka, konkur gibi farklı ifadelerle rastlamak mümkündür. Konkur, Fransızca *concours* sözcüğünden gelir ve Latince aynı anlama gelen *concursum* sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Latince *concurrere* "birlikte koşmak, yarışmak" fiilinden türetilmiştir (Etimoloji Türkçe, t.y.). Buna göre, yarışmaların amacı "birlikte koşanlar" arasından en iyiyi seçmektir (Tostrup, 2010, s.77).

Türkiye'de mimarlık yarışmaları Erken Cumhuriyet Dönemi ile birlikte başlamıştır. Bu dönemde özellikle simgesel yapıların inşası için devlet yetkilileri tarafından yabancı mimarların tercih edilmesi, yerel mimarlık camiasında büyük tepkiye neden olmuştur. "Milli bir inkılap mimarisinin yabancılar tarafından oluşturulamayacağı" vurgusuyla, projelerin müsabaka yolu ile verilmesinin gerekliliği önemle belirtilmiştir (Y. Sayar, 2004, s.31). Bu tavır hem müsabaka ile üretimin önünü açmış, hem de Türk mimarların ülkenin yapıli çevresinin oluşturulmasında söz sahibi olmalarını sağlamıştır. Bu dönemde yarışmalar, ülkenin modern mimari kimliğinin şekillenmesi ve tanımlanmasında önemli bir mekanizma işlevi görmelerinin yanı sıra, dönemin ideolojik temellerini yansıtmaları ve ulusal bir mimari kimlik oluşturma çabasını temsil etmeleri bakımından da öncül olmuştur. Erken Cumhuriyet Dönemi'nde genellikle kamu yapıları üretiminde ön plana çıkan yarışmalar, dönemin ulus-devlet anlayışı ile örtüşen söylemleri ile dikkat çekmiştir. Bu yarışma projelerinin aynı zamanda Cumhuriyet'in sosyal ve kültürel dönüşüm hedeflerini somutlaştırarak, toplumun modernleşme sürecine katkıda bulunduğu da söylenebilir. Müsabakaya dayalı yapı üretimi, yeni kuru-

lan Cumhuriyet'in başkenti olması ve bundan kaynaklı mekânsal ihtiyaçların da etkisi ile daha çok Ankara'da yoğunlaşmış, ancak diğer kentlerde de belirgin ölçüde etkili olmuştur.

Kamu yapılarına oranla sayıları daha az olmakla birlikte Erken Cumhuriyet Dönemi'nde konut yarışmaları da dikkat çekmektedir. Bu dönemde yaşam kültürünün değişmesi konutun yeniden tanımlanmasında etkili olmuş, konut mekanının da modernleşmesi gerekliliğini gündeme getirmiştir. Hatta Kemalist devlet, Türk nüfusu için yeni konut tiplerini belirlemek üzere bir Alman mimarı davet etmiş, modernleşme ve Batılılaşma programını vatandaşlarının özel yaşamına kadar genişletmiştir (Bozdoğan ve Akcan, 2012, s.81). Öte yandan konut yarışmaları, kültürün bir yansıması niteliğinde olan konut mekanının yerel mimarlar tarafından tasarlanması adına önemli bir mecra olmuştur. Dönemin *Mimar/Arkitekt* ve *Mimarlık* dergileri de mesken meselesi içerikli yazılarıyla, mevcut konut problemine çözüm getirilmesi gerekliliğinin altını çizmiş, açılan konut yarışmalarına dair şartname, sonuç, katılan projeler, kritikler ve izah yazılarını paylaşarak yarışmalara destek olmuşlardır. Bu dergilerin içeriklerinde apartman, köy evleri, memur evleri, işçi evleri, ucuz evler gibi farklı tipte konut yarışmalarına rastlamak mümkündür. Belirli toplumsal gruplara yönelik açılan bu yarışmalar aracılığıyla, bir anlamda dönemin konut sorununa çare amacı güden sosyal bir yaklaşımın da geliştirilmeye çalışıldığı söylenebilir.

Erken Cumhuriyet Dönemi'nde yaşanan konut sorununa çözüm bulmak için yarışmanın bir yöntem olarak tercih edilmesi ve bu yarışmaların özellikle ekonomik konut projeleri üzerinden yapılandırılması, dönemselsel dinamikler çerçevesinde dikkat çekici bir tavidir. Bu yaklaşım, Türkiye'de modern konut fikrinin nasıl algılandığını, tasarım kriterlerinin nasıl değişim gösterdiğini ve devletin modernleşme ve kalkınma hedefleri doğrultusunda konut politikalarının nasıl şekillendiğini anlamak adına önemlidir. Bu bağlamda çalışmada, Erken Cumhuriyet Dönemi konut yarışmalarının içerik olarak analiz edilmesi ve dönemin konut anlayışına dair bir çıkarım yapılması amaçlanmıştır. Bu çerçevede, 1930-1950 yılları arasında, *Mimar/Arkitekt* ve *Mimarlık* dergilerinde yayınlanmış olan konut yarışmalarına dair içerikler irdelenmiş ve ön plana çıkan temaların, değerlendirme kriterlerinin ve döneme özgü konut yaklaşımlarının belirlenmesine çalışılmıştır. Çalışmanın, Erken Cumhuriyet Dönemi'nin mimari pratiklerinin daha iyi anlaşılması ve değişen konut kültürünün yorumlanması için bir altık teşkil edeceği düşünülmektedir.

Erken Cumhuriyet Dönemi'nde Mimarlık ve Yarışma Kültürü

Yarışmalar, müşterek bir tartışma alanı olarak, toplumsal değerlerin tanımlanmasında önemli bir rol üstlenir (Adamczyk vd., 2004). Bu sebeple hem kamusal alanların şekillendirilmesine hem de toplumsal belleğin inşasına katkıda bulunur. Türkiye'de mimarlık yarışmaları, siyasi ve toplumsal gelişmelere paralel olarak değişikliğe uğramış (Aygün, 2004, s.28), buldukları dönemin sosyal, kültürel ve ideolojik yapısını yansıtan bir tutum sergilemiştir. Bu bağlamda, dönemin koşulları doğrultusunda farklı temalar ve yaklaşımlar benimseyen yarışmaların, Türkiye'nin mimarlık tarihine ve kolektif belleğine dair zengin bir perspektif ortaya koyduğu söylenebilir.

Türkiye'de ilk yarışma uygulamaları Erken Cumhuriyet Dönemi ile birlikte başlar. Erken Cumhuriyet Dönemi, geleneksel Osmanlı kültür ve yaşamından yeni modern yaşama geçiş dönemi olarak nitelendirilebilir. Bu dönemde hukuk, siyasal yapı, eğitim ve özellikle yaşam tarzı düzenlemeleri ile kapsamlı bir çerçeve ve altyapı inşa edilmiştir (Kıray, 2006, s.364). Toplumsal yapıdaki değişim, bireylerin günlük yaşam pratiklerini ve mekan kullanım alışkanlıklarını da dönüştürmüştür. Cumhuriyet'in ilanını ile birlikte, Türkiye'nin modernleşme projesinin ve bunun içinde mekan organizasyonunun anlamında belirgin bir nitelik değişimi söz konusu olmuştur (Tekeli, 1998, s.110). Bu bağlamda, yaşamın her alanında olduğu gibi, kent düzeninde ve mimarlık alanında köklü değişimler yaşanmıştır. Dönemin ruhunu yansıtacak mimarlık anlayışı modern mimari ile tanımlanmış, Batı modernizminin bilimsel ve biçimsel yönlerinin bir ifadesi olan modern mimarlık, Cumhuriyet projesinin simgesi olarak kabul edilmiştir (Dokgöz, 2013, s.46). Bu süreçte, başta kamu yapıları olmak üzere, modern bir Türkiye'nin oluşturulması için çeşitli işlevlerde birçok proje üretilmiştir. Yeni kurulan Cumhuriyet'in başkenti olmasından kaynaklanan mekansal ihtiyaçlar ise, bu dönemde mimari üretimin genellikle Ankara'da yoğunlaşmasına neden olmuştur. İstanbul gibi stratejik öneme sahip bir kentin yerine Ankara'nın başkent yapılması, dönemin devrimci kararlarından biri olmuş ve Cumhuriyet'in başarısı, Ankara'nın başarılı bir kent olarak geliştirilmesi ile özdeşleştirilmiştir (Tekeli, 2015, s.23). Bu dönemde Ankara, Türkiye'de kent planlamasının ve uygulamasının öğrenilmesini sağlayan bir laboratuvar olarak işlev görmüştür (Tekeli, 2010). Bu durum yarışmalarda da benzer bir eğilimi

ortaya çıkarmış, 1930-1950 yılları arasında düzenlenen farklı kategorilerdeki yarışmaların birçoğu Ankara'nın kent düzeni ve yapı stoğu bakımından gelişmesi amacı ile düzenlenmiştir. Bunun yanı sıra, diğer kentlerde de inşa faaliyetleri devam etmiş, yeni ve modern kentler kurma arzusu ile çeşitli kentsel ve mimari projeler geliştirilmiştir.

Öte yandan, ulus-devletin kültür politikaları doğrultusunda, modern mimarlığın tepeden inme bir yaklaşımla ülkeye girmesi, baştan itibaren mimarlık kültürü, disiplini ve üretimi için eleştirel ve yaratıcı bir güç olma potansiyelini önemli ölçüde sınırlamıştır (Bozdoğan, 1998, s.120). Modern mimarlığın kendiliğinden gelişmemesi, Cumhuriyet projesinin bir parçası olmasından ve yüklendiği siyasal ve toplumsal misyondan kaynaklanmıştır. Bu planlı yaklaşım, modern mimarının doğal bir evrim süreci yerine, ideolojik ve politik hedefler doğrultusunda şekillenmesine yol açmıştır. Bunun yanı sıra, yeni projelerin çoğu zaman doğrudan yabancı mimarlara verilmesi de dönemin problemlerinden biri olmuştur. 1930'ların sonlarında, ülkedeki inşaat yatırımları içinde kamu yapı faaliyeti %58'e ulaşmış, ancak bu yapıların çoğu Avrupa'dan davet edilen mimarlara tasarlatılmıştır (Altan, 2001, s.16). Döneme dair yazılarda da yabancı mimarların egemen olduğu bir ortamda ulusal Türk mimarlığının oluşmamasının doğal olduğu belirtilmiştir (Aslanoğlu, 2001, s.70). Türk mimarlar, yabancı mimarlarla eşit haklara sahip olmak istemişler ve projelerin doğrudan yabancı mimarlara verilmesi yerine, yarışmalar yolu ile dağıtılmasını önermişlerdir (Alsaç, 1973, s.15). Bozdoğan (2012), 1931'de *Mimar* adı ile yayımlanmaya başlayan, 1935'ten itibaren ise *Arki-tekt* adı altında varlığını sürdüren derginin ana misyonunun, Türk mimarların mesleki meşruiyet mücadelesinin aracıları olmak ve onların yeni mimari konusunda yabancılar kadar, hatta daha fazla ehil olduklarını göstermek olduğunu belirtmiştir. Dergi aracılığıyla, devlete önemli kamu binaları için açık yarışmalar düzenlenmesi çağrısında bulunulmuş ve düzenlenen yarışmalarda, katılımcıların isimleri yorumlarla beraber yayımlanmıştır (Bozdoğan, 2012, s.179). Bunun yanı sıra, Türk Yüksek Mimarlar Birliği'nin 1941-1953 yılları arasında yayımladığı *Mimarlık Dergisi* de yarışmaların daha geniş kitlelere ulaştırılması konusunda önemli bir rol oynamıştır (Ünalın, 2002, s.182). Sergilenen bu kolektif tavır, Türkiye'de yarışma ile üretimin önünü açmış, böylelikle yerel mimarlar da proje üretiminde söz sahibi olma başlamışlardır.

Mesken Problemi ve Konut Yarışmaları

Erken Cumhuriyet Dönemi'nde Türkiye'de mesken problemi hem nüfus artışı hem de kentleşme sürecinin hızlanmasıyla birlikte önemli bir sosyal mesele olarak ortaya çıkmıştır. Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte, özellikle kırsal bölgelerden kentlere göç hızlanmış, bu durum kentlerde konut ihtiyacını artırmıştır. Zeki Sayar (1946a, s.49), Arkitekt dergisindeki *Mesken Davası* başlıklı yazısında yalnız İstanbul, Ankara gibi büyük kentlerde değil, sanayileşen veya başka sebeplerle nüfusları artan küçük kentlerde de mesken buhranı yaşandığını belirtmiştir. Devlet, modernleşme ve kalkınma projeleri kapsamında konut sorununu çözmek için çeşitli girişimlerde bulunmuş, kooperatifleşme hareketlerini teşvik etmiş ve toplu konut projelerine ağırlık vermiştir. Öte yandan, sınırlı kaynaklar ve kentleşme süreçleri, mesken probleminin çözümünde yeterli ilerlemenin kaydedilmesini zorlaştırmıştır.

Bu dönemde, Ankara'nın yeni başkent ilan edilmesi, yapı faaliyetlerinin de daha çok bu kentte yoğunlaşmasına yol açmıştır. Ankara'nın nüfusu başkent olmasından itibaren 1945 yılına kadar her yıl ortalama %6'lık bir oranda artış göstermiştir. Diğer kentlere göre oldukça yüksek olan bu oran, konut üretiminin de ağırlıklı olarak Ankara'da yoğunlaşmasına neden olmuştur (Tekeli, 1982, s.65). Yeni devlet bürokrasisi ve hizmet sektörünün çektiği nüfus, diğer kentlerle karşılaştırılamayacak bir konut ihtiyacı yaratmıştır. Bilgin (1998), dönemin konut üretimini anlamak için sunum biçimlerini ve aktörlerini incelemek gerektiğini ifade etmiştir. Bu dönemin konutu, belirli bir ihtiyacı karşılamak üzere talep edilen tanımlı bir ürün olarak veya belirli bir kesimin ihtiyacına yönelik bir kamu girişimi olarak ortaya çıkmıştır. Aslanoğlu (2001), mesleklerle göre konut ayırımının, 1928'de başkentin planlamasındaki ana kararlardan biri olduğunu belirtmiştir. Behçet Ünsal da bir yazısında konuyu şu sözlerle ifade etmiştir: "*Bugünün mimari endişesi ne dine hizmet için mabedler kurmak, ne de krala yaranmak için saraylar inşa etmektir; fakat gayri sıhhi ve gayri fenni şartlar altında hayatını harcayan köylünün, amelenin, halkın dertlerine deva olacak güzel mesken mimarlığı yapmaktır.*" (Alsaç, 1976, s.26). Bu bağlamda, başta Ankara'da olmak üzere çeşitli kentlerde, modern konut anlayışına uygun, işçi, memur, göçmen gibi farklı gruplara yönelik, ekonomik ve işlevsel konut projeleri hayata geçirilmiştir. Bu yaklaşımın, yalnızca fiziksel barınma ihtiyacını karşılamayı değil, aynı zamanda dönemin ideolojik ve politik hedefleri doğrultusunda yeni bir toplumsal düzenin inşasını da amaçladığı söylenebilir.

Bu dönemde, diğer yapı türlerinde olduğu gibi konut üretiminde de yerel mimarlara hak tanınması gerekliliği ve konut probleminde bir çözüm olarak yarışma ile üretimin önünün açılması fikri, dönemin mimarlık yazınında sıkça yer almıştır. Abidin Mortaş (1943), *Arkitekt*'te yayınlanan *Ankara'da Mesken Meselesi* başlıklı yazısında, Ankara'da memur konutları için ayrılan bölgenin yabancı bir mimara tasarlatılması fikri ile ilgili eleştirilerine yer vermiş, "*Mütevazı bir Türk ailesinin yaşayış şartlarına hiç bir zaman uymayacak bir yabancı projesinin tatbik edilmemiş olması bir bakımdan isabetli olmuştur da, proje işi yeniden Türk mimarları arasında bir müsabaka açılmak sureti ile halledilebilirdi.*" sözleriyle, Türk toplumu için ideal konut mekanının yerel mimarların katılımına açık bir yarışma ile çözüme kavuşabileceğini savunmuştur. Sedad Hakkı Eldem (1931) ise *Mimar* dergisindeki *Evlüğümüzün İç* başlıklı yazısında, "*Yabancı medeniyetler aramak isteyen neslimize kendi yaşayışına uygun ve sahtelikten uzak güzel evler hazırlamak Türk mimarının borcudur.*" ifadesiyle, kültür ve mimarlık etkileşiminde Türk mimarların öneminin altını çizmiştir.

Materyal ve Yöntem

Bu çalışmada, Erken Cumhuriyet Dönemi'nde konut yarışmalarında ön plana çıkan temaların, değerlendirme kriterlerinin ve döneme özgü konut yaklaşımlarının belirlenmesi amacıyla, içerik analizi yönteminden faydalanılmıştır. Nitel içerik analizi, temaları veya kalıpları kodlama ve tanımlamaya yönelik sistematik sınıflandırma yoluyla, metin içeriğinin yorumlanmasını sağlayan bir araştırma yöntemi olarak tanımlanır (Hsieh ve Shannon, 2005, s.1278). İçerik analizinde amaç, kaydedilen ham olguları, esas olarak bilimsel bir şekilde ele alınabilecek verilere dönüştürmektir. Böylece bir bilgi bütünü oluşturulabilir (Prasad, 2008, s.9). Bunun için yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları anlaşılır şekilde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 227). Bu bağlamda, çalışmada 1930-1950 yılları arasında dönemin *Mimar/Arkitekt* ve *Mimarlık* dergilerinde yayımlanmış olan konut yarışmalarına dair şartnameler, jüri heyeti raporları, kısa raporlar ve kritik yazıları incelenmiş ve içerik analizi için veri teşkil edebilecek 13 adet yarışma belirlenmiştir.

Çalışmanın ilk aşamasında, belirlenen yarışmalar konularına göre ayrıştırılarak apartman projesi müsabakaları, işçi-memur-göçmen evleri

müsabakaları ve evler-ucuz evler müsabakaları olmak üzere üç temel kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler tablolarda sırası ile K1 (Kategori 1), K2 (Kategori 2) ve K3 (Kategori 3) olarak ifade edilmiştir. Buna göre, K1-Apartman kategorisi altında beş, K2-İşçi-memur-göçmen evleri kategorisi altında dört, K3-Ev-ucuz ev kategorisi altında ise dört yarışma yer almaktadır. Çalışmanın devamında, her kategori altında yer alan yarışmalar kronolojik olarak sıralanmış ve Y1 (Yarışma 1), Y2 (Yarışma 2) gibi ifadelerle tanımlanmıştır. İncelenen yarışmaların ve içeriklerinin yer aldığı Tablo 1'de, bu kısaltmalardan yola çıkarak her kategorideki yarışma için ayrı bir kod belirlenmiştir. Örneğin, birinci kategoride ele alınan ilk yarışma için K1Y1, üçüncü kategoride ikinci sırada ele alınan yarışma için K3Y2 gibi ifadeler kullanılmıştır. Dolayısıyla, çalışmanın bir sonraki bölümünde yer alan analiz ve tablolara altlık teşkil edecek sistematik bir kodlama oluşturulmuştur.

Bir sonraki aşamada, içerik analizi için veri sağlamak amacıyla, yarışma metinleri detaylı olarak incelenmiş, ön plana çıkan ve birbirleri ile ilişkili olan kavramlar, belirlenen söylem grupları -temalar- çerçevesinde bir araya toplanmıştır. Bu söylem grupları, yarışma şartnamelerinde katılımcılardan özellikle beklenen tasarım yaklaşımlarını, projelerin elenme sebeplerinde belirtilen unsurları ve yarışmalar hakkında yazılmış kritik yazılarında altı çizilen temel konuları kapsayacak şekilde yapılandırılmıştır. Bu yaklaşım, farklı kategorilerdeki yarışmaların karşılaştırılmasına, ortak noktalarının ve ayrıştıkları unsurların ortaya konmasına da olanak sağlamıştır. Böylelikle konut yarışmalarının içeriklerinden yola çıkılarak elde edilen verilerin açıklanması, ilişkilendirilmesi ve dönemin koşulları üzerinden yorumlanması için bir çerçeve çizilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda, yarışma içeriklerinde ön plana çıkan temel konular 10 ana tema altında toplanmıştır:

- Tip ve planlama kararları
- Coğrafi koşullar/ iç mekân fiziksel koşulları
- Yapısal özellikler/malzeme/teknik detaylar
- Sirkülasyon elemanları/teknik mekanlar
- Vaziyet planı/çevre ve peyzaj öğeleri
- İkincil fonksiyonlar
- Niteliksel/soyut söylemler
- Ekonomi
- Hedef kitle
- Kültürel/milli söylemler

Tablo 1. Erken Cumhuriyet Dönemi konut yarışmaları için incelenen içerikler.

Kategori	Yarışma	Kod	Yıl	İncelenen içerik
K1-Apartman	Y1.Ankara Himayei Etfal Apartmanı Proje Müsabakası	K1Y1	1934	Sonuç ve izah yazısı, mimarın proje tatbik yazısı
K1-Apartman	Y2.Ankara'da Apartman Proje Müsabakası	K1Y2	1934	Jüri heyeti raporu, proje izah yazıları
K1-Apartman	Y3.Çocuk Esirgeme Kurumu Apartman, Sinema, Havuz, Gazino ve Garaj Binası Müsabakası	K1Y3	1936	Sonuç bilgisi, mimarın proje tatbik yazısı
K1-Apartman	Y4.Ankara Sinema ve Gazino (Apartman Bloku) Binası Müsabakası	K1Y4	1945	Sonuç ve jüri raporu
K1-Apartman	Y5.Ankara'da Fidanlık Sahasında Yapılacak Apartman Projeleri Müsabakası	K1Y5	1948	Proje jüri raporu
K2-İşçi-memur göçmen evi	Y1.Halkevi Trakya Göçmen Evleri Proje Müsabakası	K2Y1	1935	Kazanan eser raporu
K2-İşçi-memur göçmen evi	Y2.İlk Öğretmen Evleri Proje Müsabakası	K2Y2	1944	Kazanan eser incelemesi
K2-İşçi-memur göçmen evi	Y3.Devlet Demiryolları Umum Müdürlüğü Erzurum İşletme, Toplantı Binaları ve Memur Evleri Mahallesi Müsabakası	K2Y3	1945	Jüri raporu
K2-İşçi-memur göçmen evi	Y4.Ereğli Kömür İşletmesi İşçi Evi Müsabakası	K2Y4	1946	Yarışma kritiği, kritiğin cevabı
K3-Ev-ucuz ev	Y1.Ankara İller Kooperatifi Ev Projeleri Müsabakası	K3Y1	1948	Jüri raporu
K3-Ev-ucuz ev	Y2.Ankara Belediyesi Ucuz Evler Müsabakası	K3Y2	1949	Sonuç ve kısa rapor
K3-Ev-ucuz ev	Y3.Emlak Bankası Ucuz Evler Müsabakası	K3Y3	1950	Sonuç ve jüri raporu
K3-Ev-ucuz ev	Y4.Eskişehir Ucuz Ev Tipi Müsabakası	K3Y4	1950	Sonuç

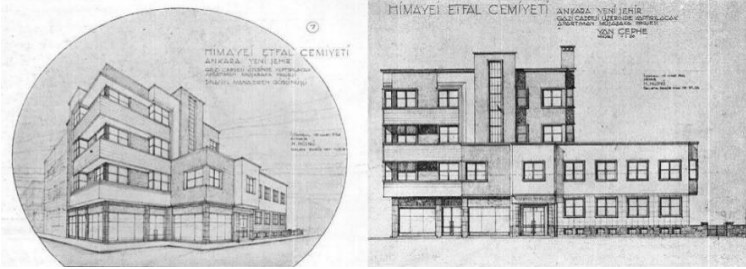
Bulgular

Bu bölümde her kategoride incelenen yarışma projeleri kısaca açıklanmış, böylece yarışmanın genel niteliğine dair bir ön bilgilendirme yapılmıştır. Buna göre, sırası ile apartman müsabakaları, işçi-memur-göçmen evleri müsabakaları ve ev-ucuz ev müsabakaları ele alınmıştır. İçerik analizi aşamasında, her kategorideki yarışma metinlerinden elde edilen veriler söylem gruplarının yer aldığı tablolara işlenmiş, daha sonra bu söylem gruplarına dair çözümlenmeler yapılmıştır.

K1-Apartman projesi müsabakaları

K1Y1-Ankara Himayei Etfal Apartmanı Proje Müsabakası, 1934

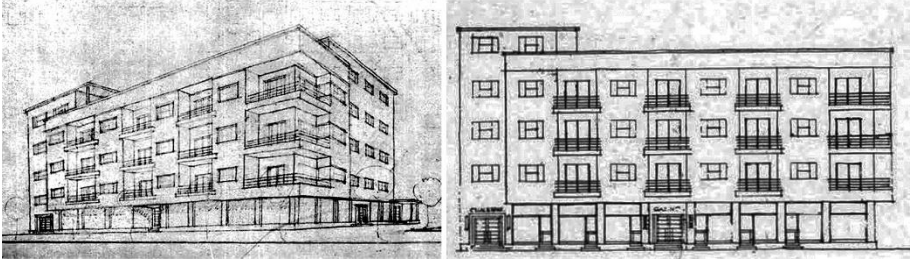
Ankara Yenişehir'de yapılması planlanan apartman için açılan yarışmaya dokuz eser katılmıştır. Jüri heyeti ilk aşamada Bekir İhsan, Mimar Hüsnü ve Mimar Abidin'in projelerini seçmiş, daha sonra plan taksimatı en randımanlı olduğundan, Mimar Hüsnü'nün projesini birinci ilan etmiştir (Şekil 1). Proje de konutun yanı sıra, zemin katta mağaza yer almaktadır. Kaynaklarda yarışmanın sonucu, üç projenin teknik çizimleri, görselleri, izah yazıları, birinci projenin tatbik yazısı ve görsellerine ulaşılmıştır ("Himayei Etfal", 1934; "Çocuk Esirgeme", 1936).

Şekil 1. Ankara Himayei Etfal Apartmanı Proje Müsabakası, Mimar Hüsnü'nün birinci olan projesi (Kaynak: "Himayei Etfal", 1934).

K1Y2-Ankara'da Apartman Projesi Müsabakası, 1934

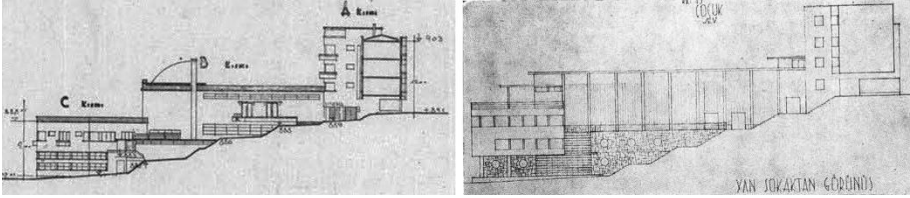
Yenişehir'de yapılması planlanan apartman için açılan yarışmaya Türk ve yabancı mimarlar 16 proje ile katılmıştır. Proje içeriklerinde konutun yanı sıra, mağaza, sinema vb. fonksiyonlar yer almaktadır. Kaynaklarda, jüri raporuna, birinci olan Mimar Bekir İhsan'ın projesine (Şekil 2) ve son seçmede ayrılan Mimar Abidin'in projesinin izah yazısına, plan ve teknik çizimlerine ulaşılmıştır ("Ankara'da apartman", 1934).

Şekil 2. Ankara'da Apartman Projesi Müsabakası, Bekir İhsan'ın birinci olan projesi (Kaynak: "Ankara'da apartman", 1934).

K1Y3-Çocuk Esirgeme Kurumu Apartman, Sinema, Havuz, Gazino ve Garaj Binası Müsabakası, 1936

Ankara'da Çocuk Esirgeme Kurumu'na gelir sağlamak amacı ile yapılması planlanan apartman için açılan yarışmaya toplam 13 proje katılmıştır. Yarışmada Mavi Tavan rumuzlu Abidin Mortaş'ın ve Çocuk Sev rumuzlu Şevki Balmumcu ve Behçet Ünsal'ın projeleri birinciliği paylaşmış, daha sonra Abidin Mortaş'ın projesi uygulanmıştır (Şekil 3). Proje içeriğinde konutun yanı sıra, kapalı yüzme havuzu, sinema, garaj gibi fonksiyonlar da yer almaktadır. Kaynaklarda, projeye dair sonuç bilgisine, uygulanan projenin tatbikine dair yazıya ve teknik çizimlerine, birinciliği paylaşan Şevki Balmumcu ve Behçet Ünsal'ın projesinin ve yarışmaya katılan Nizamettin Doğu'nun projesinin teknik çizimlerine ulaşılmıştır ("Duyumlar", 1936; Mortaş, 1937).

Şekil 3. Çocuk Esirgeme Kurumu Apartman, Sinema, Havuz, Gazino ve Garaj Binası Müsabakası, solda uygulanan Abidin Mortaş'ın projesi, sağda birinciliği paylaşan Şevki Balmumcu ve Behçet Ünsal'ın projesi (Kaynak: Mortaş, 1937).

K1Y4-Ankara Sinema ve Gazino (Apartman Bloku) Binası Müsabakası, 1945

Ankara'da yapılacak olan, sinema, mağaza ve apartman fonksiyonlarını bir arada bulundurması beklenen proje için açılan yarışmaya 20 proje katılmıştır. Kaynaklarda, sonuç bilgisine ve her bir projenin değerlendirilmesine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

dirmelerinin yer aldığı jüri raporuna ulaşılmıştır ("Ankara'da sinema", 1945; "Ankara sineması", 1945; "Ankara'da yapılacak", 1945).

K1Y5-Ankara'da Fidanlık Sahasında Yapılacak Apartman Projeleri Müsabakası, 1948

26 projenin katıldığı bu yarışma, içerdiği birçok fonksiyonla birlikte aynı zamanda bir kentsel planlama yarışması niteliğinde tasarlanmıştır. Yarışma içeriğinde konutun yanı sıra, gazino, kulüp, sinema, çarşı vb. fonksiyonlar da yer almaktadır. Kaynaklarda, yarışmaya dair eleme sebeplerinin açıklandığı iki aşamalı jüri raporuna ulaşılmıştır ("Ankara'da Cebeci'deki", 1948).

Apartman projesi müsabakalarına dair bulgular

Araştırma çerçevesinde, 1930-1950 yılları arasında açılan beş apartman müsabakasının içerikleri irdelenmiştir. Diğer konut müsabakalarıyla karşılaştırıldığında, kaynaklarda apartman yarışmalarına dair daha fazla detayın yer aldığı ve içeriklerde söylem gruplarının birçoğuna dair bilginin bulunduğu görülmüştür. Bu yarışma içeriklerinde, genellikle modern yaşamın gereksinimlerine uygun, fonksiyonel, ekonomik ve estetik açıdan tatmin edici konutlar tasarlama amacının ön plana çıktığı dikkat çekmiştir. Bu bağlamda, söylem gruplarına göre apartman yarışmalarının içerikleri Tablo 2'de ifade edilmiştir.

Tablo 2. Apartman müsabakaları söylem grupları dağılımı.

Söylem Grupları	Apartman müsabakaları				
	K1Y1	K1Y2	K1Y3	K1Y4	K1Y5
Tip ve planlama kararları	•	•	•	•	•
Coğrafi koşullar/iç mekan fiziksel koşulları		•		•	•
Yapısal özellikler/malzeme/ teknik detaylar	•	•	•	•	
Sirkülasyon elemanları/ teknik mekanlar	•	•	•	•	•
Vaziyet planı/çevre ve peyzaj öğeleri	•	•	•	•	•
İkincil fonksiyonlar	•	•	•	•	•
Niteliksel/soyut söylemler	•	•	•	•	•
Ekonomi	•	•	•	•	•
Hedef kitle			•	•	
Kültürel/millî söylemler		•			

Tip ve planlama kararları: Bu yarışma türünde, ana yerleşim ve plan kararlarının ve yerin randımanlı kullanımının ön planda olduğu görülmüştür. İçeriklerde, randımanlı plan taksimatı, olgun plan tekniği, yerden tasarruf, yer kaybı, yer temini, yer israfı, plan tertibi gibi söylemlere rastlamak mümkündür. Bunun yanı sıra, projelerde daire adetleri, kat adetleri, plan tipleri, iç mekan kullanımı, mekansal ilişkiler ve mutfak, banyo mekanlarına dair söylemlere de sıklıkla yer verilmiştir.

Coğrafi koşullar/ iç mekan fiziksel koşulları: Yarışmalarda genellikle projelerdeki yönlenme kararları, iç mekanda doğal ışık ve havalandırma konularının önemsendiği görülür. İçeriklerde ışık, hava, aydınlık, ferah, iç aydınlık, karanlık, havasız gibi söylemler ön plana çıkmaktadır.

Yapısal özellikler/malzeme/teknik detaylar: Yarışmalarda imar mevzuatının gereklilikleri, dönemin yapım yöntemlerinden betonarmenin kullanımı, malzeme uygulamaları ve uygulama detaylarına dair söylemler dikkat çeker. İçeriklerde, "imarın yükseklik müsaadesi nisbetinde", "dışarı sıra kısmen teranova kısmen renkli mermer sıra", "duvar ve bölmeler bir ve yarım tuğla", "inbisat derzi" gibi ayrıntılı açıklamalar mevcuttur.

Sirkülasyon elemanları/ teknik mekanlar: Yarışma projelerinde bu söylem türü yoğun olarak kullanılmıştır. Sirkülasyon elemanları, genellikle planlama kararları ile birlikte tek merdiven esaslı, rampa, asansör gibi söylemlerle ifade edilmiştir. Teknik hacimler de bu yarışma projelerinde önemli yer tutmuş, çamaşırılık, depo, su deposu, kömür deposu gibi mekanlara dair bilgiler verilmiştir. Sirkülasyon ve teknik hacimlere yönelik söylemlerin aynı zamanda projenin hedef kitlesi hakkında da ipucu verdiği söylenebilir. İçeriklerde bu dönem için lüks olan asansör, kalorifer daireleri gibi uygulamaların yanı sıra, bazı projelerde kapıcı odası, hizmetli odası gibi kullanımlara rastlamak da mümkündür.

Vaziyet planı/ çevre ve peyzaj öğeleri: Bu söylem grubunda genellikle arsa kullanımı, yeşil alan, manzara gibi öğeler ön plandadır. Bunun yanı sıra, birden çok apartman yapısını barındıran yarışmalarda, şehircilik, konumlanma ve çevre yollarla ilişkiler dikkat çeker. Bir yarışmada kazanan eser için "vaziyet planının vazih ve sakin durumu", "ana caddenin çok az kesilişinin şehircilik bakımından iyi olması" ve "caddenin her iki tarafının en iyi şekilde kıymetlendirilmiş olması" gibi söylemler dikkat çekmektedir.

İkincil fonksiyonlar: Apartman yarışmalarında, diğer yarışmalara göre ikincil fonksiyonlara yönelik söylemler daha yoğun kullanılmıştır. Bu bağlamda, projelerde daha çok ticari mekanların kullanımı dikkat çeker.

İçeriklerde dükkân, gazino, sinema, mağaza, pastane, umumi salon, lokanta, bilardo salonu gibi mekanlara dair bilgilere rastlanmaktadır.

Niteliksel/soyut söylemler: Bu söylem grubunda genellikle modern yaşam vurgusu, fonksiyonellik ve sadelik ön plandadır. "*Bugünkü yaşayışın bütün ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde olmak*", "*mimarının sade, sakin ve ahenkli olması*" gibi açıklamalar dikkat çeker. Bunların yanı sıra, iddiasız, ağırbaşlı, basit, güzel, kullanışlı gibi olumlu söylemler dönemin mimariye bakış açısı adına ipucu verir niteliktedir. Öte yandan, monoton, isabetsiz, kullanışsız, suni, gelişigüzel, hatalı, sebepsiz gibi olumsuz söylemlerle, projeler jüri raporlarında eleştirilmiştir.

Ekonomi: Ekonomi odaklı söylemler apartman yarışmalarında diğer konut yarışmalarındaki kadar net ifade edilmese de en az masraf, malzeme ve işçilikte lükse kaçmama, iktisadi malzeme gibi ifadelerden tasarrufa yönelik bir yaklaşımın var olduğu sonucuna ulaşılabilir. Bunun yanı sıra, kurumlara gelir sağlamak için yapılan projelerde, "*varidat (gelir) temini*", "*gelir bakımından iyi*" gibi söylemlerin kullanıldığı görülür.

Hedef kitle: Bu müsabaka kategorisinde hedef kitlenin genellikle belirgin olarak ifade edilmediği görülür. Ancak diğer müsabaka kategorileri ile karşılaştırıldığında, görece daha konfor ve lüks odaklı mekansal vurgular dikkat çeker. Bunun yanı sıra, bazı yarışmalardaki bekar odaları, bekar apartmanları gibi söylemlerden, farklı hane halklarına göre plan tiplerinin düşünüldüğü sonucuna da ulaşılabilir.

K2-İşçi-memur-göçmen evleri müsabakaları

K2Y1-Halkevi Trakya Göçmen Evleri Proje Müsabakası, 1935

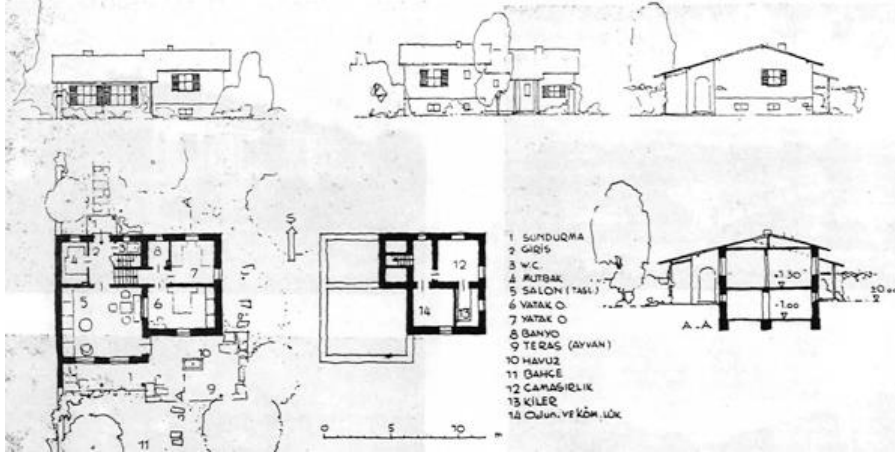
Köylerdeki yaşam şartlarını iyileştirmek ve göçmen yerleşimlerini düzenlemek için açılan yarışmayı, Mimar Abdullah Ziya'nın sunduğu iki ayrı tipten oluşan proje kazanmıştır. Kaynaklarda kazanan eserin raporuna ve projesine ulaşılmıştır ("*Halkevi Trakya*", 1935).

Şekil 4. Halkevi Trakya Göçmen Evleri Proje Müsabakası, Mimar Abdullah Ziya'nın birincilik ödülünü kazandığı projesi (Kaynak: "*Halkevi Trakya*", 1935).

K2Y2-İlk Öğretmen Evleri Proje Müsabakası, 1944

1944 yılında, İlk Öğretim Öğretmenleri Yardım Sandığı tarafından üç farklı iklim türü için tip konut yarışması açılmış ve birinciliği Y. Mimar Eyüp Kömürcüoğlu kazanmıştır. Kaynaklarda, sonuç bilgisine ve birinci olan projenin eser incelemesine ulaşılmıştır ("İlk Öğretmen Evleri", 1944).

Şekil 5. İlk Öğretmen Evleri Proje Müsabakası, Y. Mimar Eyüp Kömürcüoğlu'nun iki odalı, sıcak bölge tipi projesi (Kaynak: "İlk Öğretmen Evleri", 1944).

K2Y3-Devlet Demiryolları Umum Müdürlüğü Erzurum İşletme, Toplantı Binaları ve Memur Evleri Mahallesi Müsabakası, 1945

Türk yüksek mimarları ve mühendislerinin katılımına açılan yarışmada, birinciliği Y. Mimar Eyüp Kömürcüoğlu ve Prof. Dr. Müh. Mukbil Gökdoğan, ikinciliği Doçent Y. Mimar Orhan Safa ve Doçent Y. Mimar Kemal Ahmet Aru kazanmıştır. Y. Mimar Leman Tomsu'nun, Y. Mimar Kemalî Söylemezoğlu ve Y. Mimar Harika Söylemezoğlu'nun ve Y. Mimar Sabri Oran'ın projeleri ise mansiyon ödülleri almıştır. Kaynaklarda sonuç bilgisine, jüri raporuna, kazanan projelerin teknik çizimlerine ve görsellerine ulaşılmıştır ("Devlet Demiryolları", 1945; "Erzurum D.D.", 1945).

K2Y4-Ereğli Kömür İşletmesi "İşçi Evi" Müsabakası, 1946

İki ayrı tip ev projesinin istendiği yarışmaya toplamda sadece üç proje katılım sağlamıştır. Zeki Sayar'ın ifadesine göre (1946b), uzun ve detaylı müsabaka şartlarından dolayı mimarlar bu yarışmaya katılmayı tercih etmemişlerdir. Kaynaklarda yarışmaya dair sonuç ve jüri raporu-

na ulaşılamamış, ancak Zeki Sayar'ın kritik yazısı ve Ereğli Kömür İşletmesi İmar Müdürü'nün cevap yazısı incelenmiştir (Z. Sayar, 1946b; "Ereğli Kömür", 1947). Bu yazılar projenin niteliğine, ön plana çıkan konulara ve projeden beklentilere yönelik bilgiler içermesi ve kritik olarak değerlendirilen konuların gündeme getirilmesi bakımından çalışma çerçevesinde ele alınmıştır.

İşçi-memur-göçmen evleri müsabakalarına dair bulgular

Araştırma çerçevesinde 1930-1950 yıllarında açılmış olan dört müsabakaya dair içerikler irdelenmiştir. Bu bağlamda, işçi-memur-göçmen evleri müsabakalarının söylem gruplarına göre dağılımları Tablo 3'te ifade edilmiştir.

Tablo 3. İşçi-memur-göçmen evleri müsabakaları söylem grupları dağılımı.

İşçi-memur-göçmen evleri müsabakaları				
Söylem Grupları	K2Y1	K2Y2	K2Y3	K2Y4
Tip ve planlama kararları	•	•	•	•
Coğrafi koşullar/iç mekan fiziksel koşulları	•	•	•	•
Yapısal özellikler/malzeme/teknik detaylar	•	•	•	•
Sirkülasyon elemanları/teknik mekanlar	•	•	•	
Vaziyet planı/çevre ve peyzaj öğeleri	•	•	•	•
İkincil fonksiyonlar	•		•	
Niteliksel /soyut söylemler	•	•	•	•
Ekonomi	•	•	•	•
Hedef kitle	•	•	•	•
Kültürel/millî söylemler		•	•	•

Tip ve planlama kararları: Bu söylem grubu incelendiğinde, yarışmalarda genel olarak tip plan beklentisinin öne çıktığı görülür. İçeriklerde, üç tip öğretmen evi, tip 1, tip 2 gibi söylemlere rastlamak mümkündür. Bunun yanı sıra, projelerde coğrafi koşullar çerçevesinde iç mekan kullanımına ve mekansal ilişkilere dair söylemlere yer verilmiştir.

Coğrafi koşullar/iç mekan fiziksel koşulları: Coğrafi ve fiziksel koşullara yönelik söylemler bu yarışma türünde ağırlıklı olarak ön plandadır. Genellikle tip planlar talep edildiğinden bu konu daha da önemle belirtilmiş ve içeriklerde "*mutedil, sıcak ve soğuk bölgelere göre üç sınıf*", "*şimal*

rüzgarları", "Erzurum gibi soğuk bir yer", "iklimi oldukça sert bir bölge" gibi söylemler kullanılmıştır.

Yapısal özellikler/malzeme/teknik detaylar: Bu söylem grubunda genel olarak daha iktisadi, yerel ve iklim koşullarına yönelik çözümlerin ön plana çıktığı görülür. İçeriklerde duvarlar kerpiç, çatı samanla örtülü, mahalli malzeme, saçak ölçüsü gibi söylemlere rastlanır.

Sirkülasyon elemanları/ teknik mekanlar: Bu söylem grubunun, bu yarışma türünde daha asgari koşullarda kullanıldığı dikkat çeker. Özellikle sirkülasyona dair söylemler genellikle bu grupta yer almamaktadır. Bazı yarışmalarda foseptik, odunluk, ocak gibi yerel ihtiyaca yönelik mekan-sal ve teknik söylemlerin kullanıldığı görülür.

Vaziyet planı/ çevre ve peyzaj öğeleri: Bu söylemlerde genellikle arazi konumlanışı, eğim, mevcut peyzaja uygunluk konuları gündeme getirilmiştir. Bunun yanı sıra, şehircilik kaygısı da içeren Erzurum memur evleri yarışmasında, vaziyet planı kararları genel olarak değerlendirmeye alınmıştır.

İkincil fonksiyonlar: Bu söylemlerin genellikle geleneksel yaşantı üzerinden ve asgari ihtiyaçlar doğrultusunda kullanıldığı görülmüştür. Göçmen evleri yarışmasında köyün genel ihtiyaçları olan ağıl, ahır gibi mekanlara dair söylemlerin yer aldığı görülür. Erzurum memur evleri yarışmasında ise diğer yarışmalardan farklı olarak otel, dükkân, toplantı evi gibi mekanlar dikkat çeker.

Niteliksel/soyut söylemler: Bu yarışmalarda, daha mütevazı yaşam anlayışını tanımlayan bir yaklaşım söz konusudur. Bu bağlamda içeriklerde, köylü yaşayışına uygun, mahalli karakterde, rasyonel gibi ifadeler dikkat çeker. Erzurum memur evleri yarışmasında ise mütevazı, olgun, sevimli gibi kullanımlar ön plana çıkar.

Ekonomi: Ekonomi, bu yarışmaların ön plana çıkan söylemlerindedir. Yarışma içeriklerinde iktisadi, maliyet, tasarruf gibi ifadeler yer alır. Bunun yanı sıra, bazı yarışmalarda "köylüler fabrika tahtası için para bulamaz", "malzeme mahalli, yapım sistemi basit" gibi açıklamalar dikkat çeker. Toplumun daha mütevazı bir gelir grubuna yönelik bu projelerde, ekonomi kriterinin tüm yarışmalarda önemli olduğu söylenebilir.

Hedef kitle: Bu kategoride hedef kitle çok net belirtilmiş ve her yarışma hedeflenen toplumsal gruba göre isimlendirilmiştir.

Kültürel/milli söylemler: Bu yarışma grubunda kültürel ve milli söylemlere dikkat çekilmiş, Türk mimarlar, mesken davası, Türk Y. Mimarları ve Y. Mühendisleri gibi söylemlerin kullanıldığı görülmüştür.

K3-Evler-ucuz evler müsabakaları

K3Y1-Ankara İller Kooperatifi Ev Projeleri, 1948

Başkent Ankara için açılan yarışmada, tek kat üç odalı, tek kat dört odalı, tek kat beş odalı, iki kat dört odalı, iki kat beş odalı, iki kat altı odalı tip A ve iki kat altı odalı tip B kategorilerinde, çeşitli mimarlara ödüller verilmiştir. Kaynaklarda, jüri raporuna ve iki katlı altı odalı B tipi projenin teknik çizimlerine ulaşılmıştır ("Ankara Belediyesi", 1948; "Ankara İller", 1948).

K3Y2-Ankara Belediyesi Ucuz Evler Müsabakası, 1949

Ankara Belediyesi tarafından açılan yarışmada bir katlı iki odalı, bir katlı üç odalı, iki katlı üç odalı, iki katlı dört odalı, iki katlı beş odalı ev tipleri ve genel vaziyet planı olmak üzere, farklı kategorilerde 16 adet ödül verilmiştir. Kaynaklarda, projenin kategori bilgilerine ve sonucuna ulaşılmıştır ("Ankara Belediyesi", 1949).

K3Y3-Emlak Bankası Ucuz Evler Müsabakası, 1949

İstanbul Mecidiyeköy'de, Emlak Bankası tarafından yaptırılması planlanan ucuz evler için açılan yarışmaya 42 proje katılmıştır. Yarışmada iki odalı, üç odalı, dört odalı, beş odalı tek kat, beş odalı iki kat ev tipleri olmak üzere farklı kategorilerde 12 adet ödül verilmiştir. Kaynaklarda, projenin kategori bilgilerine ve sonucuna ulaşılmıştır ("Emlak Bankası", 1949).

K3Y4-Eskişehir Ucuz Ev Tipi Müsabakası, 1950

Türk Yüksek Mimarlar Birliği ve Türk Yüksek Mühendisler Birliği İstanbul Şubesi'nin ortak açtığı yarışmada, iki odalı (A) tipi için birinciliği Y. Mimar Atilla Arpad ve Y. Mimar Aydemir Balkan'ın müşterek projeleri, ikinciliği Y. Mimar Rıza Aşkan'ın projesi kazanmıştır. ("Eskişehir ucuz ev", 1950).

Evler-ucuz evler müsabakalarına dair bulgular

Diğer müsabaka grupları ile karşılaştırıldığında, evler-ucuz evler müsabakalarına dair söylemlerin oldukça kısıtlı olduğu dikkat çeker. Diğer müsabakalarda, sonucun yanı sıra jüri raporlarına, kritik yazılarına ve proje uygulama esaslarına dayalı bilgilere rastlamak mümkünken, evler-ucuz evler müsabakalarına dair kaynaklarda, Ankara İller Kooperatifi Müsabakası dışında, değerlendirme kriterlerinin yer almadığı ya da çok

kısıtlı olduğu, genellikle sadece sonuç bilgilerine yer verildiği görülür (Tablo 4).

Tablo 4. Evler-ucuz evler müsabakaları söylem grupları dağılımı.

Evler-ucuz evler müsabakaları				
Söylem Grupları	K3Y1	K3Y2	K3Y3	K3Y4
Tip ve planlama kararları	•	•	•	•
Coğrafi koşullar/iç mekan fiziksel koşulları				
Yapısal özellikler/malzeme/ teknik detaylar				
Sirkülasyon elemanları/teknik mekanlar	•			
Vaziyet planı/çevre ve peyzaj öğeleri	•	•		
İkincil fonksiyonlar				
Niteliksel/soyut söylemler	•			
Ekonomi	•	•	•	•
Hedef kitle				
Kültürel/milli söylemler				

Tip ve planlama kararları: Bu yarışmalarda konut tipolojileri çok net tanımlanmıştır. İçeriklerde tek katlı üç odalı, tek katlı dört odalı, iki katlı altı odalı gibi söylemler yer almaktadır.

Sirkülasyon elemanları ve teknik mekanlar: Bu söylem grubunda sadece Ankara İller Kooperatifi müsabakasında, merdiven niteliğine dair bir ifadeye yer verilmiştir.

Vaziyet planı/ çevre ve peyzaj öğeleri: Bu yarışmalardan bazılarında, vaziyet planı kararları ve projenin araziye oturumundan kısaca bahsedilmiştir.

Niteliksel/soyut söylemler: Nitelik odaklı söylemlere sadece Ankara İller Kooperatifi müsabakasında yer verilmiştir. Raporun içeriğinde, "*plan çok iktisadi ve kullanışlı*", "*tatminkâr, nizami*" gibi mütevazı söylemler yer alır.

Ekonomi: Ekonomi odaklı söylemler bu kategorideki en belirgin kriter olmuş, yarışmalar da bu doğrultuda isimlendirilmiştir.

Hedef kitle: Bu müsabakalarda hedef kitle, işçi-memur-göçmen evleri müsabakalarındaki kadar belirgin olmasa da ucuz konut ifadesinden ötürü, toplumun görece daha dezavantajlı bir kesimini içerdiği söylenebilir.

Tartışma ve Sonuç

Erken Cumhuriyet Dönemi yaşamın her alanında olduğu gibi, kent düzeninde ve mimarlık alanında köklü değişimlerin yaşandığı radikal bir dönem olarak ön plana çıkmıştır. Bu bağlamda, konut yarışmaları da dönemin mimarlık kültürünü ve modern toplumun barınma anlayışını temsil etmeleri açısından tanımlayıcı bir içerik sergilemiştir. Cumhuriyet'in modernleşme idealleri doğrultusunda şekillenen ve mimari tasarım süreçlerinde önemli rol oynayan yarışmalar, toplumsal dönüşüm ve çağdaş yaşam standartlarının belirlenmesinde temel bir mekanizma olarak işlev görmüştür. Bunun yanı sıra, yarışmalar yerel mimarların kendilerini kanıtlamalarında ve mesleki alanda varlık mücadelelerinde önemli bir fırsat olmuş ve yeni Türkiye'nin kentsel ve mimari kimliğini şekillendirme süreçlerine dahil olmalarına olanak tanımıştır. Bu bağlamda, Erken Cumhuriyet Dönemi konut yarışmaları, yalnızca mimari üretimin değil, aynı zamanda toplumsal değerlerin ve kültürel kimliğin oluşumunda da etkili olmuştur.

Çalışma çerçevesinde konut yarışmaları üzerinden yapılan analizler, dönemin sosyo-kültürel dinamiklerini ve modernleşme sürecinin mekansal yansımalarını anlamak adına önemli ipuçları sunmuştur. Araştırma sonuçları belirlenen kategoriler üzerinden değerlendirildiğinde, apartman yarışmalarının diğer kategorilere kıyasla daha kapsamlı bilgiler sunduğu ve belirlenen söylem gruplarının büyük bir kısmına dair veri sağladığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, apartman yarışmalarında yazılı bilgiyi destekleyen görsellere, teknik çizimlere ve diğer katılımcıların projelerine de yer verildiği dikkat çekmiştir. Bu projelerde, apartmanların konumu, tasarım kararları, ekonomik malzeme kullanımı ve sirkülasyon elemanları gibi unsurların öne çıktığı görülmektedir. Bunlara ek olarak, bu projeler sadece konut değil, aynı zamanda sinema, mağaza, pastane gibi ikincil işlevleri de barındırmış, bir anlamda modern kent yaşamının gereksinimlerine uygun bir anlayışla tasarlanmıştır. Öte yandan, işçi-memur-göçmen evleri kategorisindeki yarışmalar, dönemin sosyal konut politikalarına uygun olarak tasarlanan, maliyetin ön planda olduğu projeler ortaya koymuştur. Bu projelerde, yerel malzeme kullanımı ve basit inşaat teknikleri tercih edilmiş, hedef kitlenin ihtiyaçlarına uygun çözümler üretilmeye çalışılmıştır. Genellikle işçiler, memurlar ve göçmenler gibi toplumsal gruplar için tasarlanan projelerde,

gelir seviyeleri de göz önünde bulundurulmuş, tasarımların ekonomik ve işlevsel olmasına önem verilmiştir. Bu bağlamda, söylemlerde daha mütevazı bir yaşam anlayışını tanımlayan yaklaşımlar söz konusu olmuştur. Bu projelerde yer alan planlama kararları, malzeme kullanımı, maliyet ve tasarrufa dayalı çözümler, dönemin sosyal konut ihtiyacına verdiği yanıtları da yansıtmaktadır. Genel olarak müstakil konut anlayışının ön planda olduğu bu kategorideki bazı yarışmalarda, kazanan projelerin çizimlerine de yer verilmiştir. Son olarak, evler-ucuz evler kategorisinde yer alan yarışmaların, ekonomik olarak verimli çözümler üretmeyi amaçlayan projeleri hedeflediği sonucuna ulaşılabilir. Diğer kategoriler ile karşılaştırıldığında, evler-ucuz evler müsabakalarına dair söylemlerin oldukça kısıtlı olduğu dikkat çekmiştir. Ekonomi odaklı söylemler bu konut tipine dair yarışmalardaki en belirgin kriter olmuş, yarışmalar da bu doğrultuda isimlendirilmiştir. Bu kategorideki hedef kitle, işçi-memur-göçmen evleri kategorisi kadar belirgin olmasa da ucuz konut söyleminden ötürü, toplumun görece daha dezavantajlı kesimini içerdiği söylenebilir. Bu bağlamda, bu tip yarışmaların sosyal devlet anlayışı çerçevesinde, toplumsal ihtiyaçları karşılamayı amaçlayan konut projeleri geliştirmeye odaklandığını söylemek mümkündür.

Öte yandan, konut türleri ve beklentileri farklı olsa da tüm yarışma kategorilerinde bazı temaların üzerinde daha fazla yoğunlaşıldığı dikkat çekmiştir. Özellikle, güncel yaşam gereksinimlerine uygun, fonksiyonel olarak tatmin edici konutlar tasarlama çabası yarışmalarda genel olarak ön plana çıkmıştır. Bunun yanı sıra sağlıklı yaşam alanları, ekonomik ve toplumsal ihtiyaçlar, yerel malzemelerin ve inşaat tekniklerinin kullanımı gibi konular da içeriklerde önemli yer tutmuştur. Projelere nitelik bakımından yapılan yorumlarda ise, tüm kategoriler için günümüz söylemlerinden oldukça farklı ve mütevazı bir yaklaşımın söz konusu olduğu söylenebilir. Projeler güzel, iyi, basit, ideal gibi söylemlerle değerlendirilmiş, bir anlamda evrensel modern mimarlık yaklaşımında olduğu gibi, basit ve kullanışlı olanın iyi olduğunu ifade eden bir tavır sergilenmiştir. Bunların yanı sıra, yarışma içerikleri ve şartnameler incelendiğinde, tüm kategorilerde ön plana çıkan en belirgin konunun ekonomi olduğu görülmüştür. Dönemin kısıtlı koşulları ve yeni kurulan bir ülkenin elzem ihtiyaçları göz önünde bulundurulduğunda, projelerin iktisadi olmasına verilen önem daha iyi anlaşılabilir.

Erken Cumhuriyet Dönemi konut yarışmaları, tüm içerikleri ile dönemin sosyo-ekonomik koşullarını, modernleşme ideallerini ve yaşanan

mesken problemi sürecini yansıtan önemli belgeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu belgeler, aynı zamanda Cumhuriyet'in erken dönemindeki mimarlık anlayışını, kültürel, ekonomik ve toplumsal yapıdaki dönüşümü anlamak için de faydalı bir kaynak niteliğindedir. Öte yandan, konut mekanının bir yarışma konusu olarak ele alınması ve toplumun dezavantajlı grupları da gözetilerek, ekonomik konut üretimi için bir yöntem olarak geliştirilmesi oldukça değerli bir yaklaşımdır. Türkiye'de, 1950'den sonra yaşanan kentleşme süreçleri ve paralelinde konut mekanının geçirdiği dönüşüm göz önünde bulundurulduğunda, Erken Cumhuriyet Dönemi'nin bu yaklaşımı oldukça önemli ve kayda değerdir.

Extended Abstract

Housing in the Early Republican Turkey: An Evaluation from the Competition Perspective

Pınar Şahin³

ORCID: 0000-0003-3956-9440

Housing competitions organized in the Early Republican Era were among the important tools that shaped the architectural understanding and housing policies of the period. In addition to functioning as an essential mechanism in shaping and defining the modern architectural identity of the country, competitions were also pioneering in terms of reflecting the ideological foundations of the period and representing the effort to create a national architectural identity. In addition, the use of competitions as a method to solve the housing problem and the structuring of competitions through modern and affordable housing projects was a remarkable attitude in terms of periodic dynamics. Also, the periodicals *Mimar/Arkitekt* and *Mimarlık* underlined the need for a solution to the existing housing problem with their articles and supported the competitions by sharing the specifications, results, participating projects, critiques, and explanatory articles. This approach is crucial for understanding the perception of modern housing in new Turkey, changes in design criteria, and the shaping of housing policies in line with the state's modernization and development goals. In this context, this study aims to analyse the content of housing competitions in the Early Republican Period and to draw conclusions about the understanding of housing during that period.

This study utilized the content analysis method to identify the themes, evaluation criteria and period-specific housing approaches that came to the fore in housing competitions of the Early Republican Period. In this context, the study analysed the specifications, jury committee reports, short reports, and critiques on housing competitions published in the periodicals *Mimar/Arkitekt* and *Mimarlık* between 1930 and 1950. In the first stage of the study, in order to provide data for the research,

---

³ Asst. Prof. Dr., Bahçeşehir University, Faculty of Architecture and Design, Department of Architecture, E-mail: pinar.sahin@bau.edu.tr

housing competitions were categorized into three main categories: apartments, worker-civil servant-migrant houses, and houses-cheap houses. Competitions under each category were identified through systematic coding to be used in the analysis and tables in the following sections. In the next stage, the competition texts were analysed in detail to provide data for content analysis, and discourse groups - themes - were determined in line with the prominent concepts. These discourse groups were classified under ten main headings: type and planning decisions, geographical conditions/interior physical conditions, structural features/materials/technical details, circulation elements/technical spaces, site plan/environmental and landscape elements, secondary functions, qualitative/abstract discourses, economy, target group, and cultural/national discourses. Thus, a framework was drawn to evaluate the data obtained from the contents of housing competitions within the context of discourse groups and to explain, relate, and interpret them according to the conditions of the period.

When the research findings were evaluated, it was seen that the analysed contents contained more detailed information about apartment competitions and provided data on most of the identified discourse groups. The aim of designing functional, economical, and modern housing projects was generally emphasized in the content of these competitions. In addition, these projects not only included housing but also secondary functions such as cinemas, shops, and bakeries, and in a sense, were designed in accordance with the requirements of modern urban life. In these projects, elements such as the location of the apartment buildings, interior design, the use of economical materials, and circulation elements were also prominent. On the other hand, the competitions in the category of worker-civil servant-migrant houses were designed in accordance with the social housing policies of the period, and in this context, cost was a prominent issue. In these projects, the use of local materials and simple construction techniques were preferred, and solutions suitable for the needs of the target group were tried to be produced. In these projects, which were generally built for social groups such as workers, civil servants, and migrants, the emphasis was on the economy and functionality of the designs, taking into account their income levels. In this context, there was a more modest approach in the discourses that defined the understanding of life. The planning decisions, use of materials, and cost-saving solutions in these projects also

reflect the period's responses to the need for social housing. Finally, the housing competitions in the category of houses-cheap houses presented projects that aimed to produce economically efficient solutions. Compared to the other competition groups, the discourses about the houses-cheap houses competitions were quite limited. Economy-oriented discourses have been the most prominent criterion in the competitions for this housing type, and the competitions have been named accordingly. Although the target group in these competitions was not as clear as in the previous category, it can be said that they cover relatively more disadvantaged segments of society due to the discourse of cheap housing. In this context, it is possible to say that these competitions focused on developing projects aiming to meet basic housing needs within the framework of the social state approach.

The Early Republican Period stands out as a period of radical changes in urban organization and architecture, as in every aspect of life. In this context, housing competitions exhibited a defining content in terms of reflecting the architectural understanding of the period and the needs of modern society. The housing competitions discussed in this study are important documents reflecting the socio-economic and cultural conditions of the period, the ideals of modernization, and the understanding of architecture. When the research results are analysed, it is noteworthy that although the housing types and expectations differed, the competitions focused on similar issues within the framework of the housing understanding of the period. In particular, the effort to design dwellings that are economical, functional and responsive to the requirements of the new living culture has generally come to the forefront in the competitions. In this context, housing competitions not only enabled the development of new design ideas but were also used as a method for the production of economic and functional housing projects that met social needs. Shaped in line with the modernization goals of the period, these competitions have an important place in Turkey's architectural history and urbanization process.

Kaynakça/References

Adamczyk, G., Chupin, J., Bilodeau, D. ve Cormier, A. (2004, Haziran 4-8). *Architectural competitions and new reflexive practices*. Between Research and

- Practice joint ARCC–AEEA Conference, Dublin, Ireland.
https://ccc.umontreal.ca/PDF/2004_ADAMCZYK_architectural.PDF
- Alsaç, Ü. (1973). Türk mimarlık düşüncesinin cumhuriyet devrindeki evrimi. *Mimarlık Dergisi*, 121, 12-25.
- Alsaç, Ü. (1976). *Türkiye'deki mimarlık düşüncesinin Cumhuriyet dönemindeki evrimi* (378851). [Doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Altan, T.E. (2001). Zeki Sayar, Türkiye'de mimarlığın profesyonelleşme sürecinde bir mimar. *Mimarlık Dergisi*, 300, 14-22.
- Ankara'da apartman proje müsabakası. (1934). *Mimar*, 05 (41), 139-143. 07 Temmuz 2024 tarihinde <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/15/72.pdf> adresinden erişildi.
- Ankara Belediyesi İller Kooperatifi evleri jüri raporu. (1948). *Mimarlık*, 2, 6-7. 07 Temmuz 2024 tarihinde <https://mimarlikdergisi.md1927.org.tr/sayilar/mimarlik-dergisi-1948-sayi-2> adresinden erişildi.
- Ankara Belediyesi ucuz ev müsabaka sonucu. (1949). *Mimarlık*, 1, 19. 07 Temmuz 2024 tarihinde <https://mimarlikdergisi.md1927.org.tr/sayilar/mimarlik-dergisi-1949-sayi-1> adresinden erişildi.
- Ankara'da Cebeci'deki fidanlık yerine yapılacak mahalleye ait müsabaka jürisi raporu. (1948). *Mimarlık*, 4, 7-8. 07 Temmuz 2024 tarihinde <https://mimarlikdergisi.md1927.org.tr/sayilar/mimarlik-dergisi-1948-sayi-4> adresinden erişildi.
- Ankara İller Kooperatifi ev projesi müsabakası. (1948). *Mimarlık*, 4, 9-11. 07 Temmuz 2024 tarihinde <https://mimarlikdergisi.md1927.org.tr/sayilar/mimarlik-dergisi-1948-sayi-4> adresinden erişildi.
- Ankara sineması. (1945). *Mimarlık*, 1, 35. 07 Temmuz 2024 tarihinde <https://mimarlikdergisi.md1927.org.tr/sayilar/mimarlik-dergisi-1945-sayi-1> adresinden erişildi.
- Ankara'da sinema proje müsabakası neticesi. (1945). *Arkitekt*, 01-02, 46. 07 Temmuz 2024 tarihinde <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/128/1509.pdf> adresinden erişildi.
- Ankara'da yapılacak sinema binası proje müsabakası jüri raporu. (1945). *Mimarlık*, 2-3, 34-37. 07 Temmuz 2024 tarihinde <https://mimarlikdergisi.md1927.org.tr/sayilar/mimarlik-dergisi-1945-sayi-23#page=1> adresinden erişildi.
- Aslanoğlu, İ. (2001). *Erken Cumhuriyet Dönemi mimarlığı 1923-1938*. Ankara: Odtü Mimarlık Fakültesi Yayınları.
- Aygün, M. (2004). Tarihsel dönemde proje yarışmaları. *Mimarlık Dergisi*, 320. 28 Aralık 2024 tarihinde

- <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=38&RecID=837> adresinden erişildi.
- Bilgin, İ. (1998). Modernleşmenin ve toplumsal hareketliliğin yörüngesinde Cumhuriyet'in imarı. Y. Sey, (Ed.), *75 Yılda değişen kent ve mimarlık* içinde (ss.255-272). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.
- Bozdoğan, S. (1998). Türk mimari kültüründe modernizm: genel bir bakış. S. Bozdoğan, R. Kasaba (Der.), *Türkiye'de modernleşme ve ulusal kimlik* içinde (ss.118- 135). İstanbul: Metis Yayınları.
- Bozdoğan, S. (2012). *Modernizm ve ulusun İnşası, Erken Cumhuriyet Türkiye'si'nde mimari kültür*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Bozdoğan, S. ve Akcan, E. (2012). *Turkey modern architectures in history*. London: Reaktion Books.
- Çocuk Esirgeme Kurumu kira evi, Ankara. (1936). *Arkitekt*, 03 (63), 73-75. 07 Temmuz 2024 tarihinde <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/129/1490.pdf> adresinden erişildi.
- Devlet Demiryolları Umum Müdürlüğü'nün Erzurum İşletme, Toplantı Binaları ve Memur Evleri Mahallesi Müsabakası. (1945). *Arkitekt*, 05-06 (161-162), 100-106, 121. 07 Temmuz 2024 tarihinde <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/133/1545.pdf> adresinden erişildi.
- Dokgöz D. (2013). Erken Cumhuriyet dönemi konut mimarlığının dönüşümü. *Betonart*, 36, 46-51.
- Duyumlar. (1936). *Arkitekt*, 04 (64), 128. 07 Temmuz 2024 tarihinde <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/131/1534.pdf> adresinden erişildi.
- Eldem, S.H. (1931). Evlerimizin içi. *Mimar*, 7, 233-236. 27 Kasım 2024 tarihinde <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/274/3827.pdf> adresinden erişildi.
- Emlak Bankası ucuz evler proje müsabakası sonucu. (1949). *Mimarlık*, 1, 18. 07 Temmuz 2024 tarihinde <https://mimarlikdergisi.md1927.org.tr/sayilar/mimarlik-dergisi-1949-sayi-1> adresinden erişildi.
- Ereğli Kömür İşletmesi "İşçi Evi" Müsabakası Münasebetiyle Tartışmalar. (1947). *Arkitekt*, 01-02 (179-180), 44-45, 51-52. 07 Temmuz 2024 tarihinde <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/17/90.pdf> adresinden erişildi.
- Erzurum D.D. Yolları Mahallesi proje müsabakası sonucu. (1945). *Mimarlık*, 2-3, 8-15, 121. 07 Temmuz 2024 tarihinde <https://mimarlikdergisi.md1927.org.tr/sayilar/mimarlik-dergisi-1945-sayi-23> adresinden erişildi.
- Eskişehir ucuz ev tipi müsabakası sonuçları. (1950). *Mimarlık*, 3, 38. 07 Temmuz 2024 tarihinde <https://mimarlikdergisi.md1927.org.tr/sayilar/mimarlik-dergisi-1950-sayi-3> adresinden erişildi.
- EtimolojiTürkçe. (t.y.). *Konkur kelime kökeni*. EtimolojiTürkçe.com. Erişim Ağustos 18, 2024, <https://www.etimolojiturkce.com/>

- Halkevi Trakya Göçmen evleri proje müsabakasında kazanan eserin raporu. (1935). *Arkitekt*, 07-08 (55-56), 205-206. 07 Temmuz 2024 tarihinde <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/75/731.pdf> adresinden erişildi.
- Himayei Etfal apartmanı proje müsabakası. (1934). *Mimar*, 03 (39), 71-76. 07 Temmuz 2024 tarihinde <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/13/49.pdf> adresinden erişildi.
- Hsieh, H. F., ve Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research*, 15, 1277-1288.
<http://dx.doi.org/10.1177/1049732305276687>
- İlk Öğretmen Evleri Proje Müsabakası. (1944). *Arkitekt*, 01-02 (145-146), 14-16. 07 Temmuz 2024 tarihinde <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/118/1345.pdf> adresinden erişildi.
- Kıray, M. B. (2006). *Toplumsal yapı, toplumsal değişme*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Larson, M. S. (1994). Architectural competitions as discursive events. *Theory and Society*, 23, 469-504.
- Mortaş, A. (1937). Çocuk Esirgeme Kurumu Apartman, Sinema, Havuz, Gazino ve Garaj Binası. *Arkitekt*, 12 (84), 331-336. 07 Temmuz 2024 tarihinde <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/53/461.pdf> adresinden erişildi.
- Mortaş, A. (1943). Ankara'da mesken meselesi. *Arkitekt*, 11-12 (143-144), 239-240. 07 Temmuz 2024 tarihinde <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/117/1323.pdf> adresinden erişildi.
- Prasad, B. D. (2008). Content analysis. *Research Methods for Social Work*, 5, 1-20.
- Sayar, Y. (2004). Türkiye'de mimari proje yarışmaları 1930-2000: Bir değerlendirme. *Mimarlık Dergisi*, 320. 28 Aralık 2024 tarihinde <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=38&RecID=837> adresinden erişildi.
- Sayar, Z. (1946a). Mesken davası. *Arkitekt*, 03-04 (171-172), 49-50. 18 Ağustos 2024 tarihinde <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/71/661.pdf> adresinden erişildi.
- Sayar, Z. (1946b). Ereğli Kömürleri İşletmesinin (İşçi Evi) Müsabakası Münasebetiyle. *Arkitekt*, 11-12 (179-180), 271-272, 284. 07 Temmuz 2024 tarihinde <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/76/758.pdf> adresinden erişildi.
- Tekeli, İ. (1982). *Türkiye'de kentleşme yazıları*. Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları.
- Tekeli, İ. (1998). Türkiye'de Cumhuriyet döneminde kentsel gelişme ve kent planlaması. Y. Sey (Der.), *75 Yılda değişen kent ve mimarlık içinde* (ss. 106-134). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tekeli, İ. (2010). Almanca konuşan planıcı ve mimarların Erken Cumhuriyet Dönemi Ankara'sının planlaması ve konut sorununun çözümüne katkıları üzerine. 18 Ağustos 2024 tarihinde <https://www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/geb/sie/trindex.htm> adresinden erişildi.

- Tekeli, İ. (2015). Zeki (Selah) Sayar'ın yaşamı ve mimarlığın toplumsal bağlamı. A. Cengizkan, D. İnan, N. M. Cengizkan (Der.), *Zeki Sayar ve Arkitekt: tasarlama, örgütlenmek, belgelemek içinde* (ss. 19-35). Ankara: Mimarlar Odası Yayınları.
- Tostrup, E. (2010). Promoting the best: on competition rhetoric. M. Rönn, R. Kazemian ve J.E. Andersson (Ed.). *The architectural competition – research inquiries and experiences içinde* (ss. 77-96). Stockholm: Axl Books.
- Ünalın, Ç. (2002). *Cumhuriyet mimarlığının kuruluşu ve kurumsallaşması sürecinde Türk Mimarlar Cemiyeti'nden Mimarlar Derneği 1927'ye*. Ankara: Mimarlar Derneği.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (8. Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Pınar Şahin

Lisans derecesini Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden, yüksek lisans derecesini ise aynı üniversitenin Bina Araştırma ve Planlama Programı'ndan almıştır. Yüksek lisans eğitiminin ikinci yılını Hollanda'da Eindhoven Teknik Üniversitesi'nde tez öğrencisi olarak tamamlamıştır. Türkiye'ye döndükten sonra çeşitli ofislerde ve uluslararası firmalarda mimar olarak görev almıştır. Doktora eğitimini İstanbul Teknik Üniversitesi'nde Mimari Tasarım Programı'nda tamamlamıştır. Şahin halen Bahçeşehir Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde Dr. Öğretim Üyesi olarak görev almaktadır. Çalışma alanları arasında konut araştırmaları, mimarlık ve medya, modernite ve kültür kuramları, Erken Cumhuriyet Dönemi mimarlığı ve mimarlık eğitimi bulunmaktadır.

Pınar Şahin received her bachelor's degree from Yıldız Technical University, Faculty of Architecture, Department of Architecture, and her master's degree from the Building Research and Planning Program of the same university. She completed the second year of her master's degree as a thesis student Eindhoven University of Technology in the Netherlands. After returning to Turkey, she worked as an architect in various offices and international firms. She completed her PhD in Architectural Design Program at Istanbul Technical University. Şahin currently works as an Assistant Professor at Bahçeşehir University, Department of Architecture. Her research interests include housing studies, architecture and media, theories of modernity and culture, Early Republican Period architecture and architectural education.

E-posta: pınar.sahin@bau.edu.tr, pinarsahinarch@gmail.com